

Miljöberättelse 2006

Verksamheternas miljöpåverkan ska systematiskt minskas genom tydliga åtaganden på enhetsnivå. Ett antal verksamhetsspecifika inriktningsmål finns för stadsdelsnämnden sedan 2001. Dessa ingår i nämndens miljöplan utifrån vilken verksamheterna utformar sina lokala åtaganden. Miljöarbetet följs upp genom förvaltningens miljö kvalitetsrapport. Flera förskolor och skolor är certifierade eller håller på att certifiera sig enligt utmärkelsen ”Grön Flagg”, ett förenklat miljöledningssystem anpassat för skola och förskola.

De senaste årens insatser för att stärka miljönätverket och bredda miljökompetensen har börjat ge resultat. Ett 70-tal miljöombud är utsedda för att stötta verksamheterna i miljöarbetet på lokal nivå. Under året har ett brett utbud av miljöutbildningar erbjudits, såväl i stadsdelen som via miljöförvaltningen och konsumentförvaltningen. Ett 60-tal av förvaltningens medarbetare har vardera deltagit i 1-5 miljöutbildningar.

Överlag har en förbättring skett av miljö kvaliteten avseende inköp och avfallshantering samt transporter och resursförbrukning. En ökad grad av måluppfyllelse redovisas särskilt inom socialtjänsten och äldreomsorgen vilka tidigare legat lågt. 82% av förvaltningens enheterna uppger att de har köpt miljömärkta produkter till ungefär hälften och 66% att de har ställt miljökrav på entreprenörer.

Arbetet med att se över resursanvändningen på förvaltningskontoret på Garnisonen har fortsatt. Flera enheter har på APT bestämt att elektriska apparater ska kopplas till grenuttag med avstängningsknapp, att rutiner för dubbelsidig kopiering ska ställas in på datorer och lågenergilampor har köpts in. Två lunchrum har försetts med källsorteringsmöbler och det sorterade materialet lämnas till materialåtervinning. Förvaltningen har med tre lag deltagit i lilla Klimatjakten vilken haft energifrågorna i fokus och vunnit första pris.

Pappersförbrukningen uppgick på förvaltningskontoret till 51 kg per anställd, vilket är en ökning jämfört med 47 kg föregående år. Förvaltningen har fortsatt att följa stadens arbete med miljöanpassad upphandling och har där det är möjligt ställt miljökrav vid egna upphandlingar. Vid inköp av datorer valdes, så långt stadens upphandling medgav, miljömärkta datorer för att minska spridningen av flamskyddsmedel och bly. Alla enheter som köper in konstnärsfärger uppger att de köper kadmiumfria färger.

Förvaltningens avfallshantering har förbättrats för tredje året i rad och anpassade källsorteringslösningar har införts i de flesta av förvaltningens verksamheter. Någon enstaka enhet uppger att de har problem med att sortera ut farligt avfall. Antalet enheter som uppger att de har tillgång till en fungerande källsortering har ökat till 90%. Förvaltningen har därmed nått långt i sitt mål att skapa förutsättningar för en miljöeffektiv avfallshantering. Flera förskolor har även börjat sortera ut matavfall för biogasproduktion. En positiv bieffekt är att kostnaderna för avfallshandlingen minskade hos dessa förskolor.

Omställningen av förvaltningens fordonspark till miljöbilar slutfördes under året. Samtliga bilar är miljöbilar, tre elhybridbilar, en etanolbil och en biogasbil. Biogastillgången har varit dålig och förvaltningens biogasbil har därför endast till 25% tankats med biogas. 8 av förvaltningens medarbetare har genomgått utbildning i sk sparsam körning.

Inköpen av ekologiska livsmedel följs särskilt upp för 2006 eftersom andelsmålet 15% skulle uppnås under året. Enligt statistik från ICA Meny låg Östermalm bäst till bland stadsdelsförvaltningarna med andelen 14,2% ekologiska livsmedel, en ökning från 11% 2005. Enligt förvaltningens uppföljning av separat konterade ekologiska livsmedel nådde

förvaltningen totalt 9,6% ekologiska livsmedel, en ökning från 7,3% år 2005. Siffran är sannolikt en underskattning eftersom förvaltningens enheter inte alltid konterar ekologiska livsmedel separat. Inom förskolorna är trenden fortsatt positiv, andelen ekologiska livsmedel ökade från i genomsnitt 15% föregående år till 18%. Parklekarna nådde 40%. 65% av förskolorna inklusive parklekarna klarade andelsmålet 15%. Endast tre förskolor ligger under 10%. Skolorna har ökat sin andel för de livsmedelsinköp som ligger utanför entreprenadköpen; Engelbrektskolan 10%, Gärdesskolorna 13%, Hedvig Eleonora skola 17% och Östermalmsskolan 12 %.

Inom socialtjänstens och äldreomsorgens verksamheter var den konterade andelen ekologiska livsmedel fortsatt ganska låg, 0-3%. Några verksamheter har dock haft en positiv trend de senaste åren. Äldreomsorgens dagvård på Bo Bergman ligger kvar på konterade 17% och Lotsen inom socialtjänsten på 14%. Statistiken från ICA Meny visar också man inom en del vårdboenden inom äldreomsorgen börjat köpa ekologiskt. I entreprenaden för färdiga skolmåltider samt för matlådor inom hemtjänsten har vid upphandling ställts krav på 15% ekologiska livsmedel. Enligt uppgift från entreprenörerna nås 7,4% inom skolmåltiden samt 16% för matlådorna.

Förvaltningen har under 2006 fortsatt att beställa ekologiska smörgåsar och kaffe till nämndens sammanträden. Till förvaltningskontorets gemensamma kaffeautomater köptes ekologiskt kaffe.

En miljöaspekt som ska följas upp är elförbrukningen. Förvaltningens leverantör av miljömärkt el uppfyller dock inte sitt åtagande att lämna underlag för uppföljningen.

Verksamhetsspecifika miljömål som följs upp på enhetsnivå (basår 1999)

- *Nämnden ska effektivisera transportarbetet som nämnden ger upphov till, och om möjligt gynna transporter drivna med förnyelsebara bränslen.*

Transporter:	1999	2001	2003	2004	2005	2006
	*		**			
Antal bilar som tankar minst 25-50 % miljöbränsle	3/7	5/7	3/7	3/7	3/7	4/5
Andel enheter som har genomfört minst en åtgärd för att minska sitt transportarbete	35 %	48 %	64%	56%	64%	86%

* 1998 byttes samtliga kvarvarande bensusbilar till biogas/bensusbilar (6 st) och etanolbil (1 st).

**2003 och 2004 hade förvaltningen 3 miljöbilar och 4 bensusbilar.

***2006 uppnåddes målet att samtliga bilar ska vara miljöbilar

Under året började flera tankstationer på Östermalm att tillhandahålla etanol och en biogasstation var klar för drift i slutet av december.

- *Nämnden ska effektivisera energiförbrukningen, men öka andelen producerad av förnyelsebara källor.*

Nyckeltal El-förbrukning (normalvärde: 40-55 kWh/kvm)	1999	2001	2003	2004	2005	2006
Genomsnittlig energiförbrukning per enhet (kWh/kvm)	88	70	*	*	*	*
Andel enheter som förbrukar mindre än 99 kWh/kvm:	73 %	85 %	*	*	*	*
Andel enheter som förbrukar mindre än målet på lång sikt: 48-60 kWh/kvm (normalvärdet + 20%)	50 %	46 %	*	*	*	*
Andel enheter som ej är medräknade pga att elen ingår i hyran, ingen uppgift finns, eller extremt högt eller lågt värde	31 %	12 %	*	*	*	*

* Från och med 2003 ges ingen elstatistik från nätägaren Fortum och elleverantören.

Samtliga enheter där förvaltningen själv tecknat elavtal har el producerad med förnyelsebara källor, certifierad som Bra Miljöval av Naturskyddsföreningen.

- **Nämnden ställer samma krav på systematiskt miljöarbete och god miljöprestanda på entreprenörer och deras produkter och tjänster som på den egna verksamheten.**

Detta sker genom att entreprenörer, exempelvis äldreboenden, följs upp genom den gemensamma miljö kvalitetsrapporten. Vid upphandlingen ska miljökrav kopplas till verksamhetsspecifika mål och miljöplanen.

Nyckeltal	1999	2001	2003	2004	2005	2006
Andel enheter som ställer miljökrav på entreprenörer	33%	55%	69%	81%	59%	66%

- **Nämnden åtar sig att inköpa eller upphandla ekologiska livsmedel till minst 15% 2006.**

Nyckeltal ekologiska livsmedel till egna kök och skolluncher	2000	2001	2003	2004	2005	2006
Andel ekologiska livsmedel (kr) konterat	5,2 %	8,5%	5,2%	6,9%	7,3%	9,6%
Andel ekologiska livsmedel (kr) enl ICA Meny					11,0%	14,2%

- **Nämnden åtar sig att:**
- minska användningen av kemikalier, papper, engångs- och plastprodukter och hushålla med vatten
  - köpa miljömärkta produkter och tjänster, helt eller delvis beroende på produkt/tjänst
  - sortera avfall för återbruk, återvinning eller miljöriktigt omhändertagande

	1999	2001	2003	2004	2005	2006
Pappersförbrukning – kg /anställd						
Förvaltningskontoret Karlavägen 102-104	74kg	66kg	55kg	62kg	47kg	51kg
Inköp av miljömärkta produkter						
Andel enheter som köper miljömärkta produkter till ca hälften	57 %	73 %	84 %	79%	81%	82%
Nyckeltal farligt avfall (FA)						
Andel enheter som sorterar ut allt farligt avfall (FA)	55 %	82 %	71 %	75%	83%	92%
Andel enheter som sorterar ut minst hälften av FA-fraktioner	73 %	95 %	91 %	88%	90%	95%
Källsortering						
Andel enheter som sorterar mellan hälften och alla fraktioner (avfallssorter) för vilka det finns återvinningssystem	74 %	85 %	78 %	81%	86%	90%

Under året genomfördes ett 20-tal miljöutbildningar, seminarier och studiebesök för miljöombud och andra nyckelpersoner. Grundläggande miljöutbildning (3 halvdagar), gavs speciellt för nya miljöombud, och Stockholms miljöhandbok genomförde en uppskattad seminariereserie där många av förvaltningens medarbetare deltog. Genom projektet Upptäck naturen i innerstaden har ett 20-tal av förvaltningens förskolepedagoger och lärare fått utbildning i naturpedagogik samt naturaktiviteter med sina barngrupper/klasser. Flera förskolor har med stöd av en odlingspedagog påbörjat arbetet med att förbättra sin gårdsmiljö och diskutera hur gården kan användas på ett mer pedagogiskt sätt.

	1999	2001	2003	2004	2005	2006
Grundutbildning i miljö						
Antal utbildade/totalt antal (kommunalt) anställda	18 %	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.
Andel enheter med mer än hälften av personalen grundutbildad	27 %	33 %	34 %	27%	36%	33%
Information till anställda om miljöarbetet						
Andel enheter som har informerat personalen	36 %	44 %	39 %	40%	52%	55%
Andel enheter som har informerat nyanställda	12 %	20 %	27 %	29%	40%	41%